Cena 60 gr. Цана 60 гр

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 42 (190) БЕЛАСТОК 18 КАСТРЫЧНІКА 1959 ГОДА ГОД IV

Ля Гайдакоўшчыны. Гайнаўскага павета.

Фота — П. ЧЭРНЯКЕВІЧ

Дасягненні нацыянальных меншасцей за 15 год

ВЫСТАЎКА Ў КРАКАВЕ, КАНЦЭРТ — У ВАРШАВЕ

Дэпартамент культурна - асветнай працы і бібліятэк Міністэрства культуры і мастацтва 5 кастрычніка г. г. наладзіў канферэнцыю з прадстаўнікамі нацыянальных таварыстваў у Польшчы. Мэтай канферэнцыі было абмеркаванне арганізацыі выстаўкі народнага мастацтва і канцэрта найлепшых самадзейных мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей пражываючых у Польшчы.

З мэтай шырэйшага распаўсюджвання сярод польскага насельніцтва культуры нацыянальных меншасцей і паказу ўзаемнага ўплыву культур славянскіх народаў, у канцы першага квартала 1960 г. у Народным музеі ў Кракаве пачне працаваць выстаўка народнага мастацтва нацыянальных меншасцей, пражываючых у межах нашай краіны. На вялікай плошчы — звыш 300 кв м будуць размешчаны высокай мастацкай вартасці і аўтэнтычнасці экспанаты беларускага, украінскага, рускага, літоўскага і чэхаславацкага забытковага і сучаснага народнага мастацтва (народныя ўборы, вышыўка, дэкаратыўнае мастацтва, кераміка). З часткі экспанатаў будзе створана аб'язная выстаўка, якая наведае ваяводскія гарады Польшчы. Камісарам выстаўкі з'яўляецца мгр Марыя Валенская з кракаўскага музея.

У «Дні асветы, кнігі і друку» ад 3—17 мая 1960 г. у Палацы культуры ў Варшаве адбудзецца канцэрт найлепшых харавых, танцавальных і інструментальных самадзейных мастацкіх калектываў васьмі нацыянальных таварыстваў у Польшчы (беларускага, украінскага, рускага, літоўскага, яўрэйскага, чэхаў і славакаў, нямецкага і грэцкага). Канцэрт будзе праведзены пад лозунгам: «Дасягненні нацыянальных меншасцей у галіне культуры на працягу 15-ці год Народнай улады ў ПНР». У Варшаву паедуць калектывы, якія зоймуць першыя месцы ў праведзеных таварыствамі Павятовых і Ваяводскіх аглядах, і якія ў асенне - зімовым перыядзе будуць мець на сваім ліку не менш 10-ці канцэртаў, праведзеных у сваім асяроддзі.

Мастацкія калектывы паедуць у Варшаву на тры дні. Апрача супольнага канцэрта ў Палацы Культуры, паасобныя калектывы будуць выступаць з поўнымі канцэртамі на эстрадах Варшавы.

В. Ш.

ВЕЧАР УСПАМІНАЎ І ПАЖАДАННЯЎ

6 кастрычніка г. г. у сувязі з 50 гадавінай нараджэння і 35 гадавінай палітычнай дзейнасці старшыні Галоўнага праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства, Уладзіміра Станкевіча, у памяшканні ГП БГКТ адбыўся таварыскі вечар, на якім актывісты Таварыства сустрэліся з юбілярам.

Сярод прысутных былі старыя дзеячы КПЗБ і «Грамады» — таварышы Уладзіміра Станкевіча па падполлю. Яны расказвалі аб пройдзеным шляху і звярталіся да маладых сяброў, каб яны з гордасцю ахоўвалі слаўныя традыцыі сваіх бацькоў, каб цвёрда ішлі па дарозе, якую пралажылі польскія і беларускія рэвалюцыйныя і прагрэсіўныя сілы.

Вечар прайшоў у надзвычай сардэчнай атмасферы. Юбіляру ўручана кветкі, шмат пажаданняў і зразумела спявалі «Сто лят».

(рл)

МАКСІМ ТАНК

ШАПЭН

Каго ў Лазенках паўночнай парой,
У змрочных алеях, глухіх пералесках,
Каля апусцелых муроў каралеўскіх,
Нястомна шукае нямецкі канвой?

Мо' цень бегляца з-за дратоў Асвянціма
Уцякла ад смяротнай пагоні сюды?
Мо' знойдзены мсціўцаў народных сляды?
Не, каты прайшлі, не заўважыўшы, міма.

Ім трэба быў той, чые рукі жылі
У дыханні мільёнаў, няскораных сэрцах,
Хто на акрываўленай польскай зямлі
Народу свайму гаварыў аб бясмерці.

І вось акружылі Шапэна яны,
Прыкладамі ўдарылі ў бронзавы помнік,
І з арфы разбітай, з парванай струны
Маланкамі гукі рванулiся ў поўнач

Іх не заглушыў прагрымеўшы ўзрыў,
Што ўзняў аж да зораў граніт п'едэстала, —
Акорд за акордам зрываўся і плыў,
І сіла цудоўная ў іх нарастала.

І сёння ў Лазенках над кронамі дрэў,
Над новай свабоднай Варшавай, над краем,
Над светам, дзе бой за свабоду грымеў,
Жалобнага маршу акорды лунаюць.

17.X.1849 г. памер Фрыдэрык Шапэн, геніяльны польскі кампазітар.

АПОШНІ НАВЕДВАЛЬНІК

Ён з'явіўся ў рэдакцыі калі я ўжо збіраўся адыходзіць.

— Гэта вы будзеце юрыст — звярнуўся ён да мяне.

— Так, сядайце, калі ласка!

Ён сеў і хоць стараўся выдацца спакойным, дрыжачыя пальцы яго рук здраджвалі, што ён падэнэрваваны.

— Скажыце, — прыступіў ён адразу да справы — што прадбачыць закон за бракан'ерства?

— За гэта можна зарабіць да двух год турмы.

— А калі хто мае аружжа без дазволу?

— Гэта справа яшчэ больш сур'ёзная. Як пашанцуе, дык і пяццю гадамі не выкруціцца.

— А за забойства чалавека? — як бы імкнучыся праверыць мае веды з крымінальнага права, пытаў далей мой наведвальнік.

— Гэта справа вельмі сур'ёзная — пачаў я.

— Але, калі хто палюе бесправна аружжам, на якое не мае дазволу і заб'е пры гэтым чалавека, дык і волас яму з галавы не зваліцца — кончыў ён за мяне.

— Вы жартуеце — заўважыў я — здзіўлены нечаканым вывадам.

— Якія там жарты — тут плакаць трэба — але я пэўна вам толькі галаву марочу — рыхтуючыся ўстаць сказаў наведвальнік.

— Ніколькі, прадаўжайце, гэта вельмі цікава.

— Ну дык паслухайце. Ён задумаўся і на хвіліне маўчання пачаў свой расказ.

Непадалёку ад вёсак Кумялкі і Тшцянка, Сакольскага павета, раскінуліся цяністыя лясы. Як прыгожа там вясной. А сколькі усялякага звяр'я і птушак, хоць і колькасць іх з кожным годам памяншаецца. Бракан'еры бязлітасна вынішчаюць усё, што пападзе пад руку.

Так было на гэты раз.

— Мо' запалюем на дзікі — запрапанаваў Эдуард Шулеўскі Станіславу Занеўскаму, спаткаўшы яго ў нядзелю 7 красавіка 1957 года.

— Дык я ж не маю чым? — адказаў той.

— Прыдзеш разам з Бронкам, яго ж бацька мае дубальтоўку.

— А што, калі гаёвага чорт нанясе? — бараніўся Станіслаў, які не меў ахвоты ісці на паляванне, але не адважыўся адказацца ад гэтага перад сябрам.

— Ды кінь ты, гаёвы сядзіць, як мыш пад мятлой. Пачуе стрэлы — уцякаць будзе, каб самому ў мягкае месца свінца не злавіць. Я ж не першы раз — падбадзёрваў Шулеўскі таварыша.

У нядзелю, 14 красавіка было яшчэ цёмна, калі Браніслаў Занеўскі ўстаў і ціхенька, каб не збудзіць брата Віктара і яго жонкі Алёны — рыхтаваўся ў дарогу. Выпадкова стукнуў ботам аб падлогу.

— Ты чаго так рана ўскруціўся? — адазваўся Віктар.

— Пайду да Гіпаліта ў Мейскія Навіны, я яму абяцаў прыйсці — салгаў Браніслаў, адчуваючы, як робіцца яму няёмка — што ён лжэ.

На ўмоўленым месцы чакалі браты Эдуард і Казімір Шулеўскія. Яны трымалі на смычы двух жоўтых сабак, прывучаных да палявання на дзікі. Браты былі ўзброеныя ў дубальтоўкі. Побач стаяў Станіслаў Пабутка з нямецкім штуцэрам на плячы. Незадоўга падышоў і Сташэўскі з дубальтоўкай свайго бацькі. Пяць мужчын накіраваліся ў лес на пошукі слядоў дзіка.

(Працяг на стар. 3)

30 верасня выехаў у ЗША, сумесна з суправаджаючымі яго асобамі, міністр сельскай гаспадаркі ПНР Э. Охаб.

На здымку: міністр сельскай гаспадаркі Эдуард Охаб вітаецца з Т. Д. Морзам — міністрам сельскай гаспадаркі ЗША. Фота — ЦАФ

З краіны

ЯК РАЗВІВАЮЦЦА ПРАДУКЦЫЙНЫЯ СПУЛДЗЕЛЬНІ

Цяпер у Польшчы налічваецца 1.912 прадукцыйных спулдзельняў. Агульны даход, які атрымліваюць спулдзельні з аднаго гектара, на 106 працэнтаў большы чымсці ў 1955 г. У пералічэнні на адну сям'ю, гэты ўзрост павялічыўся на 84 прац. З прысліпбных участкаў спулдзельцы атрымліваюць 30 прац. агульных даходаў.

Цяпер на інвестыцыі ў агульнадзяржаўным маштабе, спулдзельні адвозяць у сярэднім 9,4 прац. агульнага даходу, калі ў 1957 г. адводзілі на гэтую мэту ўсяго толькі 7,4 прац.

Вартасць трывалай маёмасці прадукцыйных спулдзельняў у 1957 г. выражалася сумай 3.987 зл. на адзін гектар сельскагаспадарчых угоддзяў, а ўжо ў 1958 г. узрасла да 5.053 зл.

Розніца ўраджаяў прадукцыйных спулдзельняў і аднаасобніцкіх гаспадарак з аднаго га грунтаў, складае ў сярэднім 2 цэнтнары на карысць спулдзельняў.

300 млн. зл. пераказала дзяржава на ФРР

У выніку праведзеных у веранні разлічэнняў адносна абавязковых паставак сельскагаспадарчай прадукцыі, аддзелы сельскагаспадарчага банка ва ўсёй краіне пераказалі сельгасгурткам на Фундуш развіцця сельскай гаспадаркі — каля 300 млн. зл.

Гэтую суму атрымана з розніцы цэн выплачваемых дзяржавай за збожжа і бульбу, праданыя ў жніўні г. г., як абавязковыя пастаўкі, а вольнарынковай цаной.

Да канца г. г. уплывы на ФРР абавязковых паставак, складуць — як вылічана — суму каля 1,5 млд. злотых.

З БССР

За 15 тысяч калектываў

У Беларусі разгарнулася падрыхтоўка да рэспубліканскага агляду мастацкай самадзейнасці.

У працэсе падрыхтоўкі да рэспубліканскага агляду расце колькасць калектываў мастацкай самадзейнасці. Цяпер у Беларусі працуе звыш 14 тысяч харавых, драматычных, харэаграфічных і музычных калектываў, студый і гурткоў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, у тым ліку ў сельскай мясцовасці — 10 тысяч. У гэтым годзе работнікі культурна - асветных установ вырашылі давесці колькасць іх да 15 тысяч. Агульная колькасць займаючыхся ў іх будзе павялічана да 300 тысяч чалавек. (БЕЛТА)

Калгас будуецца па архітэктурнаму плану

НЯСВІЖ. (БЕЛТА). На вялікай раўніне, якая ўпіраецца ў зялёную сцяну сасновага бору, раскінуўся новы пасёлак імя 17 верасня. Прапеглі першыя стройныя вуліцы жылых дамоў. У кожным з іх — па тры пакоі з кухняй.

Будаўніцтва вядзецца па плану, складзенаму архітэктарамі інстытута «Белсельпраект». У бліжэйшыя 3—4 гады новы пасёлак будзе мець 400 жылых дамоў, двухпавярховую школу, дзіцячыя яслі, сталовую, хлебапякарню, гасцініцу, дом адпачынку і многа іншых будынкаў.

Побач з клубам калгаснікі разаб'юць стадыён, а лес, які мяжуе з ім, ператвораць у парк. Пасёлак добраўпарадкоўваецца. У новыя дамы адразу ж праводзіцца электрычнасць і радыё. Абсталявана водапанорная вежа, завезены трубы для пракладкі водаправода. А недалёка ад культурна - бытавога цэнтра будуецца вытворчы гарадок. Тут узводзіцца чатырохрадны кароўнік, льнозавод, гараж, майстэрня для рамонту тэхнікі.

Скасаванне Дзісненскага раёна

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР скасаваў Дзісненскі раён Маладзечанскай вобласці.

Тэрыторыя Дзісненскага раёна ўвайшла ў склад трох раёнаў: Пінскага, Міёрскага і Шаркаўшчынскага.

Поспех беларускіх парашутыстаў

У Краснадары закончыліся ўсесаюзныя спаборніцтвы парашутыстаў. У вострай спартыўнай барацьбе, якая разгарнулася ў кубанскім небе, беларускія парашутысты дабіліся добрых вынікаў.

Агульнакамандныя першае месца на ўсесаюзных парашутных спаборніцтвах заваявала каманда Цэнтральнага аэраклуба СССР, на другое месца выйшла каманда Ваенна - Паветраных Сіл. Трэцяе месца занялі парашутысты Беларусі.

Чорныя дні п'яніц і самагоншчыкаў

1 верасня г. г. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР выдаў указ «Аб узмацненні барацьбы з п'янствам і самагонаварэннем».

За з'яўленне на вуліцах, у парках, на стадыёнах, у відовішчных прадпрыемствах, аўтобусах, трамваях, тралейбусах, цягніках і іншых грамадскіх месцах у п'яным выглядзе, а таксама за распіццё спіртных напіткаў на вуліцах, у магазінах, сталовых, у дварах жылых дамоў, і іншых грамадскіх месцах, дзе гэта забаронена, — чытаем у 1 частцы першага артыкула Указа Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР — парушальнікі падвяргаюцца мерам грамадскага ўздзеяння з боку грамадскіх арганізацый, калектываў працоўных па месцу работы, жыхарства або вучобы, або таварыскіх (грамадскіх) судоў, або штрафу ў размеры да 100 рублёў, які будзе накладвацца ў адміністрацыйным парадку.

Для алкаголікаў указ прадбачвае прымусовае лячэнне.

Будзе караецца продаж гарэлкі ў гандлёвых прадпрыемствах і ўстановах, дзе такі продаж забаронены, а таксама ў гандлёвых прадпрыемствах і ва ўстановах размешчаных непасрэдна ля прамысловых прадпрыемстваў, навучальных устаноў, дзіцячых устаноў, бальніц, санаторыяў, дамоў адпачынку, культурных і відовішчных прадпрыемстваў і ў месцах масавых гулянняў і адпачынку, а таксама продаж гарэлкі і іншых спіртных напіткаў непаўналетнім.

За выраб самагону парушальнікі падвяргаюцца штрафу ў размеры да 500 рублёў.

Тыя ж дзеянні, — гаворыцца далей ва ўказе, — учыненыя пасля прымянення мер, указаных у 1 частцы гэтага артыкула, а таксама выраб прылад для самагонаварэння, караюцца па прыгавору суда штрафам да 1.000 рублёў або выпраўленчымі работамі тэрмінам да 1 года, або пазбаўленнем волі да 2 год.

Прадажа самагону, а таксама прылад для самагонаварэння караецца пазбаўленнем волі на тэрмін ад 1 да 5 год.

Самагон і прылады для яго вырабу, ва ўсіх выпадках канфіскуюцца і знішчаюцца.

РЭФЛЕКСІІ ПАСЛЯ АНГЛІЙСКІХ ВЫБАРАЎ

— Поспех, якога не чакалі нават найбольш аптымістычна настроеныя кансерватысты, так ацэньваюцца агульна вынікі выбараў у Брытанскую Народную палату, якія адбыліся ў мінулым тыдні. Кансерватысты маюць асновы, каб быць задаволенымі, таму што пры высокім удзеле выбаршчыкаў (84 прац. дапушчаных да выбараў), не толькі замацавалі колькасць мандатаў, але значна павялічылі сваю перавагу над Лейбарысцкай партыяй. Калі ў перадапошнім парламенце, перавага гэтая складала 59 мандатаў, то цяпер павялічылася да 102 мандатаў, значыцца амаль на два разы.

Перамога кансерватыстаў пачынае набываць гістарычнае значэнне, і то па дзвюх прычынах. — Брытанская кансерватыўная партыя перамагла ў выбарах ужо трэці раз. Пачынаючы ад 1874 года, гэтага не ўдалося дасягнуць ніводнай партыі. Апошні партыяй, якая кіравала Англіяй на працягу 17 год (ад 1857 да 1874 г.) былі лібералы. Хапіла 85 гадоў, каб гэтыя ж самыя лібералы, з найсільнейшай — зрабіліся найбольш слабой буржуазнай партыяй Англіі, якая не атрымоўвае нават мінімума галасоў. Месца лібералаў занялі сацыял - дэмакратычныя лейбарысты, якія сёння, побач з кансерватыстамі, з'яўляюцца найбольш сільнай партыяй Англіі.

У выбарчай кампаніі высунулі яны (лейбарысты) праграму некалькіх прагрэсіўных унутраных рэформ, як паўторная нацыяналізацыя стальной прамысловасці і транспарту, а таксама павышэнне пенсіі (эмерытуры). Здавалася б, што шансы гэтай партыі значна ўзраслі.

Атрымалася аднак зусім інакш і цяпер шмат палітыкаў, сацыёлагаў і публіцыстаў шукае прычын таго вялікага паражэння лейбарыстаў. Прычыны гэтыя, перадусім двух родаў. — З аднаго боку, яны з'яўляюцца вынікам акрэсленага складу думак брытанскага грамадства, а з другога боку, з'яўляюцца вынікам палаяшэння міжнародных адносін. Абедзве гэтыя прычыны неразлучна звязаны з сабой. Англічане, як вядома, моцна прывязаны да традыцый і не любяць эксперыментаў, калі не ўпэўнены ў іх выніках.

Прагрэсіўная ў значнай меры праграма лейбарысцкай партыі, можа ім нават і падабаецца, аднак не маюць яхвоты рэалізаваць яе тады, калі жывецца ім зусім добра Апрача перыядычных страсенняў, англійская гаспадарка, хоць і паволна, але развіваецца.

Дастаткова сказаць, што ад 1951 года, г. зн. ад часу, калі ўладу ўзялі кансерватысты, удзел заробкаў у нацыянальным даходзе ўзрос на 10 прац. Лік беспрацоўных не перавысіў у сярэднім 2 прац. на агульную колькасць працоўных. Гэтыя дасягненні спрыялі кансерватыстам. Пагэтаму яны маглі карыстацца аргументам: «цешцеся тым, што маеце; невядома, яшчэ што прынясуць перамены». Трэба таксама ўспомніць, што апошні лейбарысцкі ўрад дзейнічаў (да 1951 г.) у даволі цяжкіх умовах. Быў гэта перыяд ваенных знішчэнняў і нарастання новай, т. зв. зімнай вайны. Таму апошнія лейбарысцкія ўрады не найлепш запісаліся ў памяці англійскага грамадства.

Палягшэнне міжнароднага становішча, было козырам у руках кансерватыстаў. У інтарэсе трывалага міру, англічане праявілі схільнасць прабачыць кансерватыўнаму ўраду сур'ёзныя хібы, а асабліва збройную інтэрвенцыю ў палаце суэцкага канала ў 1956 г., няўмелую палітыку на Цыпры, а навет мардэрствы неграў у Кэніі. Для іх хапіла пераканання, што прэм'ер Макмілан адыграў значную ролю ў галіне зблізэння народаў вялікіх дзяржаў. Хоць і ў сапраўднасці роля Макмілана была больш эфектыўнай, чымсьці значнай, то аднак кансерватыўная партыя ўмела выкарыстаць гэты козыр у сваіх інтарэсах Зарэкламавана, — што брытанскі прэм'ер быў першым з вялікіх дзяржаўных дзеячоў, які паехаў у Маскву, што яго становішча прысліпшыла скліканне канферэнцыі міністраў замежных спраў у Жэневе, і што цяпер, ён ізноў з'яўляецца палымяным старонікам сустрэчы па вышэйшым узроўню.

Калі выбарчыя шансы абедзвюх партый зраўняліся, Макмілан тут жа сцвердзіў, што ўжо ўсё прыгатавана для сустрэчы на вышэйшым узроўню і адбудзецца яна на працягу будучых некалькіх тыдняў. Гэтая заява мела надта вялікую вартасць для мірна настроеных англічан, каб яны маглі не прыдаць ёй большага значэння. Выбралі партыю Макмілана. Ці аднак прэм'ер захоча быць наслядоўным? Калі так — тады Англія можа ўнесці значны ўклад у галіну разгбраення і мірнага суіснавання.

У. ЛАЗІНСКІ

ПАДЛЯШША-АДВЕЧНАЯ ЗАГАДКА ДЛЯ СУСВЕТНАЙ НАВУКІ

Аднойчы адзін з навучных супрацоўнікаў Варшаўскага універсітэта трапна заўважыў, што вучоныя свету маюць больш матэрыялу і значна лепш і дакладней даследавалі этнаграфію паўднёва - афрыканскіх плямён, чымсці народаў, якія пражываюць у сэрцы Еўропы — на нашым Падляшшы.

Наш край па сённяшні дзень для навукі з'яўляецца не меншай загадкай, як снежны чалавек у недаступных заснежаных Гімалаях.

Вучоныя не толькі замежных краін, але і Польшчы, характарызуючы Падляшша, вельмі часта спасылаюцца на навуковыя даследаванні, напісаныя звыш поўвека таму, якія ў многіх выпадках страцілі навуковую актуальнасць і з'яўляюцца ўсяго толькі гістарычнай даведкай. Да гэтага неабходна дадаць, што і ў мінулым, Падляшша было для навукі вялікай загадкай. Наш край ніколі не меў за многа навуковых даследаванняў, а напісанае аб Падляшшы, дастойнае ўвагі, магло б змясціцца ў невялікай па памерах брашуры.

Лінгвісты, дыялектолагі, фалькларысты, знаўцы матэрыяльнай культуры заўсёды пазбягалі гэтага зачараванага краю. Варта хоць павярхоўна разгадаць прычыну гэтай няміласці вучоных да падляшскай зямлі.

Падляшша — рэгіён спецыфічны этнічна. Тут пражываюць здаўна шматлікія, этнічна розныя, групы насельніцтва, як: мазуры, курпі, беларусы, літоўцы, украінцы, рускія-старавеоы, татары і іншыя на адносна невялікай тэрыторыі, што спрыяла ўзаемным уплывам ва ўсіх галінах духоўных і матэрыяльных праяў жыцця гэтых народаў. Адначасова, па сённяшні дзень, на Падляшшы захаваліся амаль этнічна непарушныя астравы, як гэта часта бывае на сумежжы народаў. Іменна гэты комплекс з'яў стварыў выключныя цяжкасці пры вывучэнні дыялектаў, фальклору і матэрыяльнай культуры Падляшша, як адзінага цэлага.

Дадатковыя цяжкасці ў вывучэнні Падляшша стварылі пануючыя ў навуцы тыя ці іншыя плыні. Былі імкненні фальсіфікаваць сапраўднае становішча Падляшша на ўгоду той ці іншай заганнай палітычнай канцэпцыі.

У народнай Польшчы ўпершыню ў гісторыі створаны спрыяльны клімат і ўмовы для ўсебаковага вывучэння нашага краю. Аднак, на працягу 15 год, вучоныя, занятыя іншымі рэгіёнамі краіны, зноў моўчкі абыходзілі праблематыку Падляшша. Толькі подых «міленіум» паставіў на чарзе дня справы забытага Падляшша.

ВУЧОНЫЯ ВАРШАВЫ АБ ПАДЛЯШШЫ

У дыялекталагічнай лабараторыі Варшаўскага універсітэта і Польскай акадэміі навук паспяхова праходзіць камеральная праца над дыялекталагічным атласам Польшчы, у тым ліку і над дыялектамі Падляшша. Дыялектамі Падляшша займаецца праф. А. Яблоньска-Абрамбска. Драўлянае будаўніцтва нашых сёл і мястэчак знайшло выдатнага даследчыка ў асобе праф. докт. І. Тлочак з Варшаўскай палітэхнікі. Польскае людазнаўчае таварыства на парадак дня сваіх даследаванняў і публікацый паставіла фальклор падляскага рэгіёну.

СПЕЦЫЯЛЬНЫ ПАДВОЙНЫ НУМАР «ЛІТАРАТУРЫ ЛЮДОВАЙ» ДЛЯ ПАДЛЯШША

На нарадзе навучных работнікаў з розных навуковых устаноў Польшчы, якая адбылася 21 верасня гэтага года ў Беластоку, вырашана выдаць чарговы нумар органу Польскага людазнаўчага таварыства — «Літаратуры Людовай», прысвечанага выключна Падляшшу. Падвойны нумар часопіса ў 140 старонак змесціць навуковыя даследаванні і запісы фальклору Падляшша. Варта падкрэсліць, што маладыя беларуская спецыялісты, якія гуртуюцца ў этнаграфічнай секцыі навуковага гуртка БГКТ таксама задэклараваалі некалькі пазіцый да падляскага нумару «Літаратуры Людовай».

БЕЛАРУСКАЯ ЭТНАГРАФІЧНАЯ СЕКЦЫЯ — ЧЛЕНАМ ПОЛЬСКАГА ЛЮДАЗНАЎЧАГА ТАВАРЫСТВА

Этнаграфічная секцыя, якая ўзнікла пры навуковым гуртку Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў канцы жніўня гэтага года і ад пачатку праявіла актыўную дзейнасць па збіранню экспанатаў матэрыяльнай беларускай культуры Падляшша і запісаў твораў вуснай народнай творчасці прынята Галоўным праўленнем Польскага людазнаўчага таварыства ў склад пасраннных членаў. Гэты факт адкрывае перад маладымі беларускімі спецыялістамі ў Польшчы перспектывы шырэй закроеных даследаванняў і магчымасці публікацый у перыядычных ПТЛь.

50-ЦІТАМОВАЯ ПРАЦА О. КОЛЬБЕРГА ВЫЙДЗЕ З ДРУКУ НА ПРАЦЯГУ БУДУЧЫХ 5-ЦІ ГОД.

У выніку дыскусій у сейме і стараннаў прэм'ера Польскай Народнай Рэспублікі, Ю. Цыранкевіча, у будучым годзе распачынаецца выданне 50-ці тамоў прац выдатнага польскага этнографа і лінгвіста. О. Кольберга. У лік 50 тамоў будуць уключаны апублікаваныя раней працы О. Кольберга і тыя даследаванні гэтага вучонага, сабраныя і адрэдагаваныя, якія ўбачаць свет упершыню. Як вядома О. Кольберг паходзіў з Беласточчыны і Падляшшу прысвяціў шмат сваіх прац.

Плакат выстаўкі беларускай народнай творчасці Беласточчыны. Аўтар Сяргей Кішыцкі.

* * *

Па размаху пачатых прац над зывучэннем Падляшша варта спадзявацца, што адвечная загадка нашага падляскага краю будзе ў значнай меры разгадана.

мгр. МІКАЛАЙ ГАЙДУК

Бельск

MOWY OBROŃCZE

Нядаўна выдавецтва «Ксёнжка і ведза» выпусціла ў свет «Мовы оброньчэ» Тэодара Дурача. Кніжка вядомага перад вайной адваката палітычных працэсаў прадстаўляе для нас асаблівую цікавасць. Як вядома, Тэодар Дурач бараніў Браніслава Тарашкевіча і іншых грамадаўцаў на слаўтым працэсе «Грамады» ў Вільні ў 1928 годзе, дзе судзілі 56 дзеячоў гэтай арганізацыі.

Фрагмент (27 старонак) выступлення Дурача на гэтым працэсе ўвайшоў у кніжку.

Калі чытаеш «Мовы обронья», бачыш перад вачыма палымянага змагара за ідэю, бескампраміснага інтэрнацыяналіста, які мэтай свайго жыцця паставіў служэнне людзям, не гледзячы на іх нацыянальнае паходжанне. Такім быў Тэодар Дурач. Такім ён і стаіць перад намі ў «Мовах оброньчых».

„W moim głębokim przekonaniu każdy człowiek, niezależnie od tego, czy należy do narodu posiadającego lub nie posiadającego własnej państwowości, ma prawo do poczuwania się do swej narodowości. Wydaje mi się, że na większy szacunek zasługują ci, którzy, jeśli nawet narodowość ich jest gnębiona, przyznają się do niej i szczycą się nią, niż ci, którzy w niewoli gotowi są całować przygniatający ich but carski, składać wieńce na pomnikach gnębicieli, a kiedy Polska wskrzesła, są ultra-patriotami i tę Polskę szanują.

Akt oskarżenia budzi dużo refleksji w umysłach prawników. Gdy czytałem ten akt oskarżenia, nie mogłem się otrząsnąć z myśli, że dochodzenie policyjne prowadzone było w pewnym określonym kierunku, że działo się tu na opak, nie tak, jak powinno się dziać normalnie. Normalnie bowiem bada się czyn i wykłada się stan faktyczny. Tutaj natomiast ktoś miał z góry uplanowany system i pewne rzeczy podciągał do tego systemu.

A więc przejdźmy do pierwszej tezy, a mianowicie, że Hromada powstała jako twór trzech czy czterech osób, które działały na rozkaz jeszcze jednej osoby, tego „wielkiego mistrza" Kominternu.

Zapomina się o podstawach społecznych, które powołały Hromadę do życia, a przecież, gdyby nie było tych podstaw, żaden geniusz nie mógłby zorganizować około 100 tysięcy chłopów białoruskich. A więc musiała być poważna podstawa społeczna. Mogę powtórzyć za adwokatem Babiańskim, że to nie agitatorzy stworzyli Hromadę, lecz stworzył ją głód ziemi!

Nie Taraszkiewicz stworzył Hromadę, lecz Hromada Taraszkiewicza. On musiał iść za ogólnym, jedynie żywotnym prądem".

Так гаварыў на працэсе «Грамады» Дурач. Нельга без хвалявання чытаць адрывак, дзе ён паказвае становішча ў беларускім школьніцтве:

„Jak wiadomo, mamy ustawę z dnia 31 lipca 1924 r. o szkolnictwie narodowościowym.

Artykuł trzeci tej ustawy daje prawo rodzicom 40 dzieci żądania otwarcia szkoły w języku mniejszości narodowej.

Ja złożyłem sądowi urzędową statystykę szkolnictwa. Zobaczą w niej panowie sędziowie, że te cyfry, które w statystyce panowie znajdziecie, są doprawdy tragiczne dla szkolnictwa białoruskiego.

Jeżeli weźmiemy statystykę ludności w wieku szkolnym, to okaże się, że jedna szkoła przypada na 10 tysięcy dzieci w wieku szkolnym.

Ale ta tragiczna statystyka bynajmniej nie dowodzi, by ludność białoruska nie chciała szkoły białoruskiej, przeciwnie, zbierano podpisy pod deklaracjami, żądającymi otwierania szkół, ale akcja ta przez miejscowych kacyków uważana była za wywrotową i niezwłocznie ją paraliżowano.

Nie, to nie ludność białoruska nie chce swej szkoły, bo statystyka wymownie udowadnia, że tam, gdzie było największe upośledzenie, o ile chodzi o szkoły państwowe, tam powstaje najwięcej prywatnych szkół białoruskich.

Widzimy więc, panowie sędziowie, że Białorusini pragną swej szkoły narodowościowej, że przejawiają inicjatywę, że dzieje się im krzywda.

I dlatego właśnie Hromada kazała pisać protesty przeciwko bezprawiom, ale tych protestów nikt nie czytał.

A nawet gdyby nie było ustawy o szkolnictwie narodowościowym, to czyż ten, co dąży do szkolnictwa narodowościowego, może być uważany za zbrodniarza?

Nie, raczej powinni odpowiadać ci, którzy wówczas, gdy jest ustawa, tę ustawę gwałcą i jej przeciwdziałają".

Гэта не толькі майстэрская аргументацыя, але перад усім адносіны да справы чалавека, якога глыбока хвалюе лёс беларускіх дзяцей, які шчыра абураны несправядлівым становішчам рэчаў.

Такім бачым Тэодара Дурача і на іншых працэсах, якія ўвайшлі ў кніжку.

«Мовы обронььчэ» з'яўляюцца добрай школай інтэрнацыяналізма і дастойным ушанаваннем памяці аўтара, якога ў час акупацыі зверскі замучылі фашысты.

(рл)

АПОШНІ НАВЕДВАЛЬНІК

(Працяг са стар. 1)

Быў цудоўны ранак. У лесе панавала ціша. Не варушыліся нават пакрытыя духмянымі пушыкамі галінкі, як бы замершы ў чаканні першых праменяў веснавога сонца.

Раптам сабакі насцеражыліся і забрахалі.

— Стойце, нехта ідзе — скамандаваў Эдуард.

— Дык гэта ж Зыгмунт з Альфонсам — гаснаў першы, Браніслаў. — Чэсь, хлопцы, — крыкнуў, махаючы на прывітанне рукой.

— Куды так рана? — спытаў Эдуард Зыгмунта Юрчэўскага і Альфонса Белауса. Яны былі ўзброены ў дубальтоўкі і мелі з сабой трох сабак, пагэтаму пытанне было патрэбна толькі, каб нявязаць размову.

— Мабыць у адну дарогу з вамі — адказаў Зыгмунт.

— Весялей будзе — закончыў размову Эдуард і ўсе пайшлі шукаць звяр'я.

Незадоўга яны вытрапілі дзіка. Лес напоўніўся гаўканнем і выццём сабак. Разносіўся тупат ног браканьераў і трэск сухіх галузаў. Грымнуў стрэл. Гэта Юрчэўскі спрабаваў шчасця. Не павязло, прамахнуўся. Напалоханы да смерці дзік праімчаўся паміж стралкоў.

Не пашанцавала сёння нашым браканьерам. Хоць ім і ўдалося зноў падыйсці дзіка — але і гэтым разам чудлаваў Занеўскі, які выстраліў з пазычанай ад Браніслава дубальтоўкі.

Змучаныя бясплоднай беганінёй па лесе, яны прыселі на ўзгорку, каб адпачыць. Пакурвалі папяросы і дзяліліся ўражаннямі з палявання. Неспадзявана з паблізкіх густых зараслаў данёсся голас:

— Многа настралялі?

Гром з яснага неба не зрабіў бы гэткага ўражання на нашых герояў, чымсці гэты іранічны голас.

Як спужаныя заечкі сарваліся браканьеры на ногі і адзін праз другога пусціліся, што сіл наўцёкі.

Наперадзе ўсіх бег Занеўскі. За ім Станіслаў Пабутка, і ў канцы Браніслаў.

Раптам раздаўся стрэл. Як на экране мільганула перад вачыма ў Браніслава, як у Пабуткі з дула стрэльбы, выходзіць

(Заканчэнне на стар. 4)

АПОШНІ НАВЕДВАЛЬНІК

(Працяг са стар. 3)

сiненькi дымок, як Занеўскі ўпаў і барахтаўся намагаючыся ўстаць, як Пабутка швырнуў у кусты сваю стрэльбу.

Але ніхто не спыняўся і хутка Занеўскі астаўся ззаду.

— Хлопцы, за што мяне застрэлілі, — чаму мяне пакідаеце, — дагнаў уцякаючых голас.

Тут толькі ўявіў Браніслаў, што здарылася. Ён затрымаўся і крыкнуў на іншых. Хутка ўсе сабраліся кругом раненага.

— Што ж ты найлепшага нарабіў? — звярнуўся Браніслаў да Пабуткі, калі той адшукаўшы сваю стрэльбу ў кустах, апошнім падыйшоў да іншых.

— Гэта ж не я, гэта нехта з пераду стрэліў — пахабна адказаў ён і пачырванеў як бурак. — Во, глядзіце, мая стрэльба набіта.

Прысутныя па парадку маўчком аглядалі набітую стрэльбу, дула якой было пакрыта сажай. Ніхто не пярэчыў. Усе пачуваліся да віны.

— Глядзі, гавары ў міліцыі так, каб было добра — сказаў Пабутка Браніславу, калі той прыехаў фурманкай, каб забраць раненага. — Мы з Стахам дагаварыліся і ён нам дараваў.

* * *

З прастрэленымі лёгкімі адставілі Занеўскага ў шпіталь. Там ён і памёр. Толькі перад смерцю ён прызнаўся перад швагеркай Алёнай, што застрэліў яго ягоны сябра Пабутка.

Так загінуў праз дурасць малады чалавек... А хлопец з яго быў добры.

Расказчык сумна пахіліў галаву і нервова бубніў пальцамі па стале. Відаць было, што ён перажывае гібель маладога чалавека.

— Вярнуўшыся дамоў, — расказваў далей мой наведвальнік — Пабутка не мог знайсці сабе месца... Не, не з жалю па сябры... — Усё можа выкрыцца, — думаў ён. — Прыдзецца маладыя гады ў турме караталь.

Калі назаўтра па яго прышла міліцыя, ён развітаўся з жонкай і дзяцьмі: — Хіба не хутка пабачымся. Не памінайце ліхам.

Але страх яго быў заўчасны. На другі дзень, ён вясёлы з'явіўся дамоў.

— Не такі ўжо пракурор і страшны — расказваў ён жонцы. Такі з яго хвацкі дзяцюк, усё разумее. Не верыў мне, калі я выпіраўся. Але ўсё ж спачуваў. Што ж, забітага з гробу не падымеш. Ды я ж і не хацеў. Забыў забяспечыць стрэльбу, сама выстраліла. Мне і самому было шкада Стаха.

Ён скрывіўся да плачу. Але ў сапраўднасці з плачам у яго так і не вышла.

Ад смерці Стаха ідзе ўжо трэці год. Магілка яго парасла травой. Слёзы яго найбліжэйшых высахлі. Пра Стаха пачалі забываць.

Ці забыла пра яго і справядлівасць? Не, яна мабыць закульгала. А мо' са старасці, хутка хадзіць не можа.

Ва ўпальны жнівеньскі дзень усе нашыя героі атрымалі павесткі ў суд.

— Мо' справа і несур'ёзная, калі амаль тры гады маўчалі, — падумаў Пабутка. Але хто ж іх там ведае. Здараецца, што з суда проста ў турму пападаюць.

Ён доўга думаў, што рабіць. Нават з адвакатамі раіўся. А час расправы падыходзіў хуткім крокам.

* * *

— Чаго ты брат думаеш — звярнуўся ён да Эдуарда.

— Адчапіся, — здрадзіў у міліцыі, што ты маеш аружжа, а цяпер салаўём пяеш. Праз цябе ў турму пойдзем.

— А вы лепшыя? А вы мяне не здрадзілі? Але годзе сварыцца. Толку з гэтага ніякага. Вось давайце лепш падумаем, як будзем бараніцца на судзе.

— Што напісана пяром, не вырубіш тапаром — не ўспакойваўся Эдуард. Пратаколу не зменіш, суддзя прыпомніць, што ў следстве запісалі. Дык і думаць тут няма аб чым.

Усё ж да паразумлення дайшло.

* * *

Сёння быў суд.

— Апраўдалі? — здзівіўся я.

— Ды не! Як жа можна апраўдаць, калі справа ясна, як месяц у пагодную ноч.

— Ну, дык вось бачыце, справядлівасць усё ж вінаватых не мінула! — узрадаваўся я.

— Во якая гэта справядлівасць — узлаваўшыся маімі няўдалымі здагадкамі — адказаў мой наведвальнік, паказваючы тры пальцы злажаныя ў вядомую камбінацыю. Але зараз жа спахапіўся.

— Выбачайце за нетактоўнасць. Не магу ўсё прыйсці да сябе. І ўспакоіўшыся прадаўжаў:

— Расправа не адбылася. Станіслаў Пабутка ў суд не прыйшоў. Яго адвакат злажыў пасведчанне, што ён знаходзіцца ў шпіталі, што дактары падазраваюць нейкую анэмію.

— Ну, захварэць кожны можа — усунуў я ізноў свае тры грошы — не прынялі б хіба здаровага ў бальніцу.

— Без грошай не прынялі б — адказаў на маю рэпліку наведвальнік — нават калі б сапраўды быў хворы. Месца няма. А што да хваробы, дык ён па-просту сярбануў не ў меру горкай, а пасля атрымаў расстрой жывата. Вось і ўся яго анэмія.

— Калі і так, дык не будзе ж ён гадамі ляжаць у бальніцы. Вызначаць гэты тэрмін і асудзяць — заўважыў я.

— Вызначыць, то хіба вызначаць, хоць і не так хутка. Але з асуджэннем гэта іншая справа. На другі раз хтось іншы захварэе на анэмію, ці запаленне валасоў, і ізноў справа не адбудзецца. І так будзе цягнуцца, аж пакуль амнэстыя. Ужо ж тысячагоддзе нашай дзяржавы не за гарамі.

— Вось якой бывае Тэміда, — закончыў мой наведвальнік свой расказ. — Чуў я, што так называецца багіня справядлівасці. З мячом яна аграмадным і вагой. А вочы мае завязаныя. Сляпая яна ці мо' на свет глядзець саромiцца. Мабыць таму, калі хто каля яе пакруціцца ўмее, дык таму і меч яе не страшны. А што да вагі дык прыкладаў далёка шукаць не трэба. І бачучага часам так у поле вывядуць, што не паспееш агледзецца.

З гэтымі словамі мой наведвальнік раптам устаў і папрасіўшы ў мяне прабачэння за тое, што заняў столькі часу, хутка выйшаў за дзверы.

САВА

Прадпрыемства будаўнічых матэрыялаў у Орлі існавала яшчэ да вайны. Тады было яно прыватнай уласнасцю і прадукавала невялікую колькасць кафляў. За гады народнай улады шмат змянілася ў гэтым прадпрыемстве. Прымітыўныя машыны да вырабу кафляў і цэглы замянілі новымі. Прадпрыемства шырока разбудавалася. Механізавана вытворчасць. Зараз прадпрыемства аб'ядноўвае 3 кафлярні, прадпрыемства бетонных вырабаў і 2 цагельні. У прадпрыемстве працуе каля 300 асоб, а вартасць гадавой прадукцыі складае каля 9 мільёнаў злотых.

17 верасня г. г. у Орлі на Антанове пачала працаваць новая цагельня. Рабочыя прадпрыемства пабудавалі яе ўласным гаспадарчым спосабам. Цагельня цалкам механізавана. Цяжкую працу людзей тут замянілі навейшыя машыны. Будзе яна выпускаць 3,5 мільёнаў цэглы ў год.

Нядаўна мы наведалі гэтае прадпрыемства.

— Ёсць у нас цікавая вестка для друку — сказаў на прывітанне дырэктар прадпрыемства — Язэп Алешчук, малады, энергічны чалавек. Вось учора (18.IX.59) мы выканалі гадазы план вытворчасці цэглы. 3 мільёны 900 тысяч штук нашых цэглаў пайшло ў розныя бакі ваяводства на пабудову новых будынкаў. Да канца года выпрадукуем яшчэ каля 400 тысяч добраякаснай цэглы. Перавыканаем таксама план прадукцыі кафляў і бетонных вырабаў — з радасцю гаварыў дырэктар.

— Дзе сакрэт вашых поспехаў? — спытаў я.

— Людзі ў нас добрыя, працавітыя, — адказаў незадумваючыся дырэктар. — Спецыялістаў маем таксама добрых. Вось, напрыклад, брыгадзір рамонтнай брыгады — Пятро Качынскі. Ён ужо амаль 40 год працуе ў гэтай прафесіі. Чалавек мае залатыя рукі. За што толькі возьмецца, усё зробіць. А такіх адданых у працы, як Качынскі ў нас шмат. Напрыклад Васіль Сахарчук, Нікіфар Тхарэўскі, Уладзімір і Сіман Здановічы, Рыгор Качынскі і шмат іншых. У іх работа ў руках гарыць. З такімі людзьмі на край свету пайшоў бы. Ну і партыйная арганізацыя ў нас моцная, — сказаў падумаўшы дырэктар.

Працавітасць калектыву адчуваецца тут на кожным кроку. На пляцу прадпрыемства парадак. Стаяць роўныя штабелі загадзя нарубаных дроў да выпальвання цэглы і кафляў. Ніхто тут без патрэбы не швэндаецца. Усе на сваіх месцах.

Дзякуючы добрай нарыхтоўцы дроў за 8 месяцаў г. г. калектыў зэканоміў амаль 120 тысяч злотых на гэтым цэнным матэрыяле. На выпалку 1000 кафляў норма прадбачваецца 2,7 кубаметраў дроў. А ў прадпрыемстве зрасходавана ў сярэднім усяго толькі 1,62 кубаметра на 1000 штук.

Аб гаспадарнасці і працавітасці калектыву прадпрыемства гаворыць і такі факт, што, калі план на пабудову новай цагельні прадбачваў каля 900 тысяч злотых, то рабочыя гаспадарчым спосабам пабудавалі яе за 687 тысяч злотых.

— Прыязджайце да нас часцей — прасіў у заключэнні дырэктар. Цікавы матэрыял тут заўсёды знойдзеце. А «Ніву» ў нас чытаюць. Калектыў нашага прадпрыемства, гэта амаль у 100 прац. мясцовыя беларусы.

Хацелася б пажадаць усім працаўнікам прадпрыемства будаўнічых матэрыялаў у Орлі далейшых поспехаў у іх працы.

На вашую цэглу, сябры, чакаюць нашыя, усё яшчэ драўляныя вёскі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Цяпер яна з'яўлялася па маёй запісцы. А калі не магла выйсці з дому, цётка Антося клала на ўмоўленае месца ля студні адказ.

Крыся прыносіла з сабой прадметы свайго свету: тонкі пах парыжскіх духоў, шакалад, апельсіны, ілюстраваныя часопісы — польскія, нямецкія, французскія і англійскія; яна выдатна валодала гэтымі мовамі. У нас зрадзілася гульня. Я крыўляў якога - небудзь галівудскага кінаакцёра з часопіса. Крыся прыкідвалася абражанай і біла мяне паперай па галаве, я крычаў. Часам яна перакладала змест і мы разам захапляліся рознымі дробязямі. Дзівіліся, як дзеці, каб днём убачыць зоркі, дастаткова залезці ў калодзеж, або, што ў Англію прыехаў індыйскі магараджа, які загадаў усталяваць сабе зубы з брылянтамі. Часамі надрукаванае выклікала ў нас дыскусію.

Памятаю ў польскім часопісе «На шырокім свеце» пад фатаграфіяй няголенага чалавека стаяў сенсацыйны подпіс: «Вось гэты малады інжынер Збігнеў Дунікоўскі знайшоў спосаб, як з простай зямлі рабіць золата!».. Не ведаю, ці хоць адзін чалавек з рэдакцыі верыў у тое, што там было напісана, але мы паверылі адразу і пачалі думаць, што кожны з нас зрабіў бы, каб авалодаў такой вынаходкай.

— Я наклала б золата ў машыну, ездзіла б па

— 49 —

Польшчы і раздавала б бедным, — са шчырым хваляваннем сказала Крыся, і на хвіліну паўзіралася поўнымі мараў вачыма.

— А калі да машыны падыдзе пераапрануты багач, тады што? — спрачаўся я. Прыпомніў Крысі яе збянтэжанасць ля касцёла, калі маці давала жабракам грошы.

Але яна мяне не разумела.

Тады свае пражэкты абвяшчаў я. Пражэкты былі вельмі шырокія. Каб авалодаў такой вынаходкай, накупіў бы бамбардзіроўшчыкаў, лінкораў і паслаў бы іх на Франко, помсціць за рэспубліку. Пабудаваў бы плаціну і электрастанцыю на рацэ ў сваёй вёсцы. Зрабіў бы яшчэ плаціну на Конга і абваднiў бы Сахару; нейкі часопіс пісаў, што французскія інжынеры - энтузіясты прыдумалі план, як ліквідаваць пустыню, ды не маюць грошай на яго выкананне. Крыся слухала з дзіцячай наіўнасцю і была ўжо згодна адмовіцца ад свайго намеру, удаўся б толькі мой! Калі я скончыў, яна паглядзела на мяне закаханымі вачыма.

— Я паехала б за табой у Афрыку! — з гатоўнасцю заявіла яна. — Праўда, праўда. І табе было б няцяжка ўзяць мяне. Бо я маю загранічны пашпарт. Мы кожнае лета ездзім у Швейцарыю... Там я табе дапамагла б... Я дома дапамагаю Антосі...

— Дурнічка! — бурчэў я, здзіўлены наіўнасцю паненкі.

Развітаўшыся з Крысяй, я пачаў марыць, як паступова раблю з генеральскай дачкі рэвалюцыянерку. У гэтым я не сумняваўся. Нядаўна закончыўся працэс у Гдыні, які нашумеў на ўсю Польшчу. Дачка вялікага фабрыканта трапіла ў паліцыю, калі раздавала дачнікам на пляжы падполь-

— 50 —

ХТО ВЫРАШЫЦЬ ПА-ГАСПАДАРСКУ?

Мілейчыцы — вялікая вёска ў Сямяцічкім павеце. Нават гэта не вёска, а — як называюць яе жыхары наваколля і самі Мілейчыц — «нашае мястэчка». І сапраўды. У Мілейчыцах некалькі вуліц, крыху нават непадобных на зусім вясковыя. Найвышэйшай уладай з'яўляецца тут зразумела, Прэзідыум ГРН. Ёсць тут таксама ГС, паштовае аддзяленне, пункт аховы здароўя, 7-мікласная школа, камендатура міліцыі і іншыя дзяржаўныя ўстановы. Могуць паганарыцца жыхары Мілейчыц сваёй агульна вядомай кафлярняй, якіх мала ў нашым ваяводстве. Здавалася б — чаго ж яшчэ больш трэба жыхарам Мілейчыц. Аднак жа трэба, і то вельмі...

Даязджаючы да Прэзідыума ГРН, я ўбачыў вялікі павярховы будынак з цёмначырвонай цэглы. Зацікавіў ён мяне.

— Што памяшчаецца ў ім? — пытаю працаўнікоў ГРН.

І тут пачалося доўгае «богаслужэнне», — нараканні на неналежнае выкарыстанне гэтага будынкапрыгажуна. Важнае, што нараканні гэтыя справядлівыя.

Апрача кінатэатра памяшчаецца тут клуб дзяцей школьнага ўзросту рабочых і працаўнікоў мясцовай кафлярні, які займае даволі вялікую залу. Дзеці ў ліку 15—20 асоб маюць тут дахарчоўку і часам рыхтуюць свае ўрокі. Вельмі добра, што дзяцьмі так добра апякуецца дырэкцыя кафлярні. Але ці ж сапраўды дзецям, і то ў такім малым ліку, патрэбна надта вялікая зала? — можна спытаць працаўнікоў кафлярні.

Дарэчы сказаць, што ў гэтай зале ёсць і даволі добрая сцэна, бо калісьці гэта быў клуб для дарослых. Ёсць тут таксама «закансерваныя» ў пылу нейкія музычныя інструменты, якія аж плачуць, каб крануліся іх гаспадарскія рукі.

Відавочна, што ёсць дзесьці «чыноўнікі», якім не надта залежыць, каб насельніцтва Мілейчыц магло назваць прыгожы звонку будынак вясковым домам культуры, як гэтага яно жадае і дамагаецца. Пры невялікім рамонце можна было б арганізаваць вясковы дом культуры. Справа, зрэшты, не ў назве. Адбываюцца, праўда, час-ад-часу ў гэтым «клубе» маладзёжныя забавы, якія не заўсёды культурныя. У гэтым будынку даволі месца, каб памясцілася і грамадская бібліятэка, якая аж просіцца сюды.

У Мілейчыцах ёсць і Павятовы аддзел БГКТ. І на маю думку, як, зрэшты, я з'арыентаваўся ў размове з актывам аддзела, ёсць магчымасці арганізаваць у Мілейчыцах беларускі мастацкі гурток. Патрэбнае памяшчэнне на рэпетыцыі і зразумела, на выступленні. Насельніцтва жадае паслухаць м. інш. песні на роднай мове. Няхай чытач не падумае, што справа гуртка, гэта справа беларускасці. Я скарыстаў словы «беларускі мастацкі гурток» толькі таму, што насельніцтва тут у асноўным беларускае. Прыйшоў мне ў гэтым месцы на думку лозунг «нашая краіна — краінай адукаваных людзей», які трэба цесна спалучыць у практыцы з лозунгам «культура — масам». Клубы, мастацкія гурткі, культурныя забавы, лепшая сувязь мясцовай інтэлігенцыі з насельніцтвам, і то ў практычным дзеянні, — вось што патрэбнае беластоцкай вёсцы. Усе магчымасці трэба выкарыстоўваць па-гаспадарску.

* ✲ *

Каб знайсці віноўных у справе мілейчыцкага «вясковага дома культуры», трэба было б сапраўды найграць у жмуркі. Ужо другі год вядуцца перагаворы і споры, а справа надалей нагадвае сабой крылоўскі «Квартэт». ГРН вяла перагаворы з ПРН, аддзел культуры ПРН — з аддзелам культуры ВРН, аддзел БГКТ — з ГП БГКТ. Вынікі? Не зусім вядомыя. Прычына? Аказваецца, што няма сапраўднага гаспадара гэтага будынка, хоць ёсць іх аж... два. А зразумела, калі дзве гаспадыні ў хаце — няма чаго есці.

Пачаткова будынак належыў да ГРН у Мілейчыцах, пасля ўладальнікам яго стала Ваяводскае праўленне дробнай прамысловасці, якое аддало яго на карыстанне для дырэкцыі кафлярні ў Мілейчыцах. У той жа час, Павятовы суд у Сямяцічах выдаў пастанову, што будынкам павінна апекавацца мясцовая ГРН.

Можа Аддзел культуры Ваяводскай рады нарадовай падумае, як вырашыць справу па-гаспадарску. Хто гэта зробіць будзе прывітаны насельніцтвам Мілейчыц і бліжэйшых вёсак з хлебам і соллю.

М. КУРАШ

Гурток працуе

Абмен членскіх білетаў

Абмен старых членскіх білетаў на новыя пачнецца ў гуртках БГКТ у другой палове кастрычніка. Праўленні гурткоў Беларускага таварыства павінны арганізацыйна абмеркаваць справу абмену. І так, старшыня праўлення гуртка павінен зрабіць спісак членаў з нумарамі іх старых членскіх білетаў. Затым патрэбна навязаць кантакт з праўленнем павятовага аддзела Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Там неабходна ўдакладніць тэрмін агульнага сходу членаў гуртка, дзеля абмену членскіх білетаў, і ўзяць патрэбныя арганізацыйныя матэрыялы. На гэты сход абавязаны прыбыць член праўлення павятовага аддзела БГКТ. Пазнаёміць ён прысутных з мэтай і арганізацыйным сэнсам гэтай акцыі.

Гэты сход трэба добра падрыхтаваць, каб былі на ім, па магчымасці, усе члены Таварыства. Гэты сход павінен павялічыць лік членаў гуртка і прыцягнуць да Таварыства новых людзей — яго сімпатыкаў і прыхільнікаў.

С. ЯНОВІЧ
Ст. інструктар
ГП. БГКТ

Родныя краявіды

Пры вогнішчы. Фота — В. Леўчук

На сцэне ў Чыжах

Мастацкі гурток ў Чыжах арганізаваў у нядзелю, 4 кастрычніка, вечар для жыхароў сваёй вёскі. На праграму вечара склаліся песні, танцы і п'еса «Шэраговы Жэбэрка». Пастаноўку глядзела многа людзей.

Вечар быў прыемным і вясёлым. вл.

Расце будынак Беларускага ліцэя ў Бельску

Як мы ўжо пісалі, у чэрвені г. г. распачалася пабудова Беларускага ліцэя ў Бельску.

З таго часу, будынак Беларускага ліцэя ў Бельску расце з кожным днём. Ужо пачалася пабудова 3 паверха. Будынак выглядае вельмі прыгожа, і будзе адным з найбольшых у Бельску.

Нажаль, тэмпа пабудовы апошнім часам паменшылася. І таму Бельскае будаўнічае прадпрыемства павінна звярнуць большую ўвагу на гэты будынак і падаслаць туды больш рабочых для таго, каб яшчэ ў гэтым годзе яго можна было накрыць, а зімовы перыяд выкарыстаць на апрацоўчыя работы. (мб)

Фальклор Беласточчыны.

ЧАСТУШКІ

У том канцу гармошка йграе,
В гэтом — коні тупаюць.
С хлопцоў галстукі знімаюць,
Летом коні путаюць.

Запісала ў Агародніках
ЗОСЯ БУСЛОВІЧ

ную літаратуру. А гады два таму назад у нашу вёску прыязджаў студэнт. Ён нібы чытаў сялянам лекцыю пра зоркі, а на самай справе прывозіў нашым падпольшчыкам новую інструкцыю. І я чуў, як гэты хлапец апавядаў, што ў яго горадзе ёсць сябра — генералаў сын — камуніст. «У генерала на стале, — казаў студэнт, — стаіць бронзавы бюст Пілсудскага. Генерал і не ведае, што сын у гэтым бюсце трымае камуністычную літаратуру...»

Чаму ж тады не зрабіць падпольшчыцай Крысю? У яе ж такое чулае і добрае сэрца!

У Вільні на вуліцы Вялікай быў кінатэатр паўторнага фільма. Я ў яго часта хадзіў. У сеанс там пускалі два фільмы. Ды ставіліся каўбойскія карціны. А тады мне падабаліся кніжкі пра каўбояў. Захапляўся ў гэтых фільмах спрытнымі людзьмі, якія баранілі слабых; падабалася мужчыская сіла, адвага і сумленнасць дзяцей прэрыяў. У калідоры кінатэатра і ў зале ніколі не ўключалі святла. Я падгаварыў Крысю і мы нават пайшлі ў гэты кінатэатр. Калі пачалася карціна, Крыся так захапілася, што стала падобнай да хлапчукоў, якіх побач можна было шчыпаць і яны не пачуюць.

Аднаго дня Крыся спыталася, чаму не працую пасыльным. Я пра ўсё расказаў. Дабавіў яшчэ, як цяпер устаю ў чатыры гадзіны і да васьмі разношу з магазіна па віленскіх кварталах бутэлькі з малаком.

— Ой, і чаму ты мне пра гэта не сказаў раней! — з дакорам ускрыкнула Крыся. І, запаліўшыся ад ідэі так, што ў яе на твары з'явіліся выпекі, шэптам паведаміла: — Давай мы прададзім мае непатрэбныя плацці! У мяне іх многа - многа! І будуць у цябе грошы... У мяне ёсць на кніжцы дзесяць тысяч злотых. Але мне яшчэ няма васемнаццаці год... — Бачачы, што я на яе дрэнна паўзіраўся, яна дадала: — Не, калі-небудзь аддасі, як пойдзеш на працу!..

— 51 —

Я загневаўся. Яна, пакрыўджаная, змоўкла.

Вярнуліся тады мы вечарам. Простаісці дадому яна не адважылася, таму я перасадзіў Крысю праз зарослы дзікім вінаградам генеральскі плот. Скочыўшы мякка на зямлю свайго бацькі, яна ўсхваляваная, шапнула:

— Янэк, нахілі галаву, штосьці скажу...

Я нагнуўся да плоту. Крыся праз вочка металёвай сеткі прыткнула губы да маёй шчакі. Я адчуў пацалунак лёгкі, нібы да шчакі даткнулася дзіця. Паспешнае дыханне пахнула на мяне гарачынь яе выдыху і дрыжачы страсны шэпт:

— Гэта мая ўзнагарода, мілы, за ўсё!

Затым Крыся пабегла на кухню.

Нейкі час я нерухома стаяў, усё чуючы шэпт, які выйшаў з глыбіні чыстай душы Крысі, гарачы выдых і губы — халаднаватыя, як рукі, да якіх незнарок даткнуўся шчакой, перасаджваючы цераз плот. Гэта быў холад жывога дзявочага цела, ад паху якога ў мяне закружылася галава.

Крысі заўсёды імпанаваў мой рост і сіла. Таму я стараўся іх падкрэсліваць. Як мог, паказваў, які я дужы, станавіўся на высокае месца, каб здавацца яшчэ большым.

— Лёнгінус! — пяшчотна празвала мяне Крыся імем героя Сянкевічавага твору «Агнём і мячом».

Аднаго разу яна ні з таго ні з сяго спыталася:

— Янэк, Адам Міцкевіч меў вышыню сто семдзесят восем сантыметраў. Гэта мала ці многа? Хто з вас большы?

Я адмераў далонню, дакуль мне быў паэт: якраз па губы. Крыся выслухала мяне вельмі паважна. Я хутка даведаўся, што спытала яна не выпадкова.

— 52 —

У кожнай Крысінай кніжцы ляжала фатаграфія - рэпрадукцыя старадаўняга партрэта белакурай паненкі. Фатаграфіямі гэтымі Крыся закладвала старонкі, дзе чытала. Часта ад няма чаго рабіць іх разглядала. Я пацікавіўся, хто гэта.

— Мой ідэал! — Марыля Верашчака, — і Крыся зрабілася сумнай, задуменнай.

Нічога не падазраваючы, я распытваў далей. Крыся загаварыла:

— Марыля кахала Адама, але пайшла на подзвіг. Каб прычыніць бацькам прыемнасць, пакінула Міцкевіча і выйшла замуж за нялюбага магната Путкамера...

Са страху я пахаладзеў, здагадаўшыся раптам аб усім. Крыся цярпець не магла Браніслава, але бацькі... Дзеля іх намерыла зрабіць тое, што зрабіла некалі нешчаслівая прыгажуня Верашчака — выйсці замуж за Любецкага. Крысі цяжка і яна прымушае сябе часамі ўспамінаць Марылю.

Дык вось чаму яна мяне распытвала пра рост Міцкевіча! А я, дурны, так ужо радаваўся апошнія дні!

Крыся зрабілася такой недасяжнай, якой была і восенню. Адчуваючы і да сябе і да яе жаль, я глядзеў на паненку з бяссільнай злосцю, як на асуджаную. Выказаць неразумнасць яе намеру не мог. Па-першае, таму, што не ўмеў. Па-другое, што ва ўсёй гэтай справе я быў зацікаўленай асобай і мая гордасць не дазваляла адгадваць Крысю. У яе словах было столькі трагічнай і наівіннай самаадданасці, што мяне нават не кранула зайздрасць да Браніслава. Я адчуў да Крысі спачуванне.

(Працяг будзе)

— 53 —

Электрычныя мазгі

Электрычныя мазгі — гэта аграмадныя машыны вельмі складанай канструкцыі. Цяпер ва ўсіх краінах будуецца такія машыны. Адной з прыгажэйшых ёсць савецкая БЭСМ (скарачэнне назвы — хуткая электрычная лічыльная машына).

Машына паўстала ў Акадэміі Навук СССР. Стварыў яе калектыў вучоных на чале з акадэмікам Лебедзевым.

БЭСМ на працягу 1 секунды выконвае 7—8 тысяч матэматычных дзеянняў. Замяняе працу дзесяткаў тысяч рахункаводаў. Праз некалькі гадзін зробіць толькі аблічэнняў, колькі найлепшы рахункавод не зробіць праз усё сваё жыццё. Вопытны чалавек патрабуе 20 секунд, каб правесці адно дзеянне. Машына робіць гэта спраўней у 100 тысяч разоў.

БЭСМ выконвае розныя дзеянні. Пры яе дапамозе можна рабіць аблічэнні працы ядзернага рэактара, вызначыць рух ракеты, апісаць працу машын у вялікай фабрыцы, прадсказаць пагоду.

Савецкая БЭСМ з'яўляецца цыфровай машынай. У вялікіх пытаннях, якія вырашае машына, колькасць матэматычных дзеянняў сягае да 10 мільёнаў.

БЭСМ — гэта не апошняе дасягненне сучаснай навукі і тэхнікі. Паяўляюцца і будуць паяўляцца ўсё новыя машыны - мазгі — больш дасканалыя. І яны вызваляць чалавека ад цяжкай фізічнай працы і нудных аблічэнняў.

Не маюць рацыі тыя, хто прадсказвае страшныя перспектывы чалавецтву ў выніку, калі машыны заменяць людзей. Будзем спакойны. Няма і не будзе машыны, якая б магла замяняць чалавека ў тым, што найбольш чалавечае — у мысленні. Машына не патрапіць ніколі стварыць чагось лепшага ад сябе. Не патрапіць самастойна змагацца з прыродай.

Чалавек заўсёды будзе панам машыны, а аўтаматызацыя толькі ўзмоцніць тыя сілы, якія ёсць у чалавеку.

ЖАНЧЫНЫ АФГАНІСТАНА

Афганістан — краіна мусульманская. Афганцы дакладна выконваюць усе запаведзі карана. Ён моліцца пяць разоў у дзень, і дзе б не застаў яго час намаза (малітвы) ён скідае абутак, расцілае кавёрчык (носіць з сабой) і стае на калені. Выконваючы запаведзі карана, афганец не п'е віна, хоць на афганскай зямлі растуць вельмі добрыя гатункі вінаграду. Ды ў першую чаргу ўлада карана адбіваецца на жыцці жанчыны.

Жанчын у Кабуле (сталіца Афганістана), напрыклад, не ўбачым. Гэта значыць не ўбачым жаночых твараў: яны скрыты пад чадрой. Амаль увесь свой час афганскія жанчыны праводзяць у зорнай палавіне дома, дзе займаюцца дамовай гаспадаркай. У грамадскім жыцці краіны жанчыны не прымаюць удзелу.

У Афганістане яшчэ і цяпер спатыкаецца мнагажэнства. Часта можна бачыць, як у люксусовым аўтамабіле, якім кіруе прыгожа адзеты ў еўрапейскі касцюм афганец, сядзіць 5—6 захутаных жаночых фігур. Гэта вывозіць на прагулку сваю сям'ю які-небудзь багаты купец.

Многія афганцы ізноў зусім не маюць жонак. Бо ж за жонку трэба заплаціць выкуп, а не кожны можа сабраць даволі вялікую суму грошай.

Для гаспадыні

Тараканы і прусы — агідныя авады і шкодныя. А бываюць жа яны даволі часта яшчэ ў нашых дамах, асабліва ў кухнях і каморах. Тараканы найчасцей жывуць там, дзе ёсць для іх ежа, а ядзяць незабяспечаныя прадукты, розныя адпадкі ежы.

Тараканы рознымі спосабамі могуць быць занесены ў дом і зажываюцца пераважна ў шпарах пад падлогай і дзюрах. Уночы выходзяць «на паляванне». І вельмі ахвотна з'ядаюць рэшткі ежы, раскіданай на стале, падлозе, печы. Каб пазбыцца тараканаў, трэба дбаць аб тое, каб яны не мелі чаго есці (не трэба класці для таракана ў печ, ці другое месца буханкі хлеба, як робяць некаторыя гаспадыні. Гэта зразумела не знішчыць тараканаў, а наадварот, пакуль яны з'ядуць буханак хлеба — размножацца ў некалькі разоў. Асабліва на нач трэба хаваць і выпратаць усе месцы з адпадкаў ежы.

Трэба таксама раздмухаць «Azotox» у парашку на падлозе, асабліва паблізу шпар; шпары зрэшты трэба чым хутчэй закітаваць, і ўсе дзіркі ў падлозе ці сцяне заляпіць цэментам або гіпсам.

2,5 кг жалеза ў жалудку

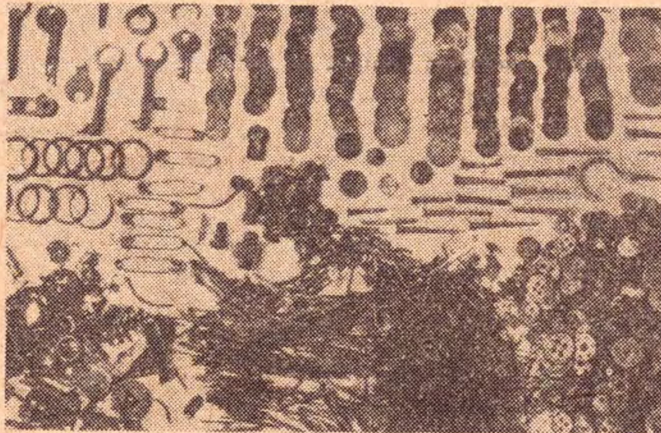

Шведскія хірургі з горада Лінкупінг не могуць зразумець, якім цудам чалавек з 2,5 кг. жалеза ў жалудку мог жыць. 50 год як бы ніколі нічога і толькі... адсутнасць апетыту змусіла яго пайсці да лекара.

Была праведзена аперацыя і вось... з жалудка пацыента лекары дасталі 2300 такіх экспанатаў як гвоздзі, шрубкі, манеты, ключы і г. д. — бачыце іх на здымку. Пацыентам заняліся псіхіятры.

ТАРНАДО — ВІХОР

Было гэта 10 лютага 1959 года. Над спакойна спаўшым Сент-Луісам (амерыканскі горад у штаце Міссуры — ЗША) павіслі касматыя свінцовыя хмары. А роўна ў 2 гадзіны ночы страшны віхор, нібы казачны дракон, пранёсся над горадам, забіраючы ў сваё горла ўсё, што папала. Віхор суправаджаўся яскравым зарывам. Здавалася, нібы ў неба паднялося тысячы ракет, якія асвятлялі «поле бітвы».

Праз некалькі гадзін там, дзе праходзіў буран, стаялі перавернутыя аўтамабілі, разбураныя дамы.

19 забітых і 265 раненых — такія ахвяры стыхіі.

Вінавайцам быў т а р н а д о. Гэта слова іспанскае і ім называюцца ў ЗША смерчы — віхры, якія паўстаюць у воблаках перад бурай. Колькасць смерчаў у ЗША бывае ад 100 да 200 ў год.

Толькі для закаханых

Пазнаёміўся я з адной дзяўчынай. Спадабалася мне яна вельмі. Калі я другі раз хацеў спаткацца з ёю — не згадзілася. Я хацеў забыць пра яе, ды не мог. Ведаў, што кахаю яе. Аднойчы папаў на забаву, на якой была і яна. Пры белым танго папрасіла мяне да танца. Размаўлялі мы свабодна, але я не пасмеў успомніць пра мінулае. Забава закончылася і трэба было растацца. Незадоўга пасля я ад сяброўак даведаўся дрэнных рэчаў пра яе. Але ўсёроўна не магу яе забыць. Парадзь, Сэрцайка, што рабіць?

В. З. з Т.

Надта ж ты ўжо нясмелы. Дзяўчына першая просіць да танца, значыць аднак цікавішца. І навошта слухаць аб ёй плёткі. Лепш адважна падыйсці і паразмаўляць з ёй самой. Рэч не новая, што сяброўкі патрапяць нагаварыць замнога. Мая рада, калі сапраўды кахаеш дзяўчыну, павінен ёй аб гэтым сказаць.

Сэрцайка.

Гэтыя словы пачуў я нечакана за сваімі плячыма. Весела засмяяліся дзяўчаты і хлопцы. Не разумеючы ў чым справа аглядаюся на жартаўніка. За мной стаяў у кругу сяброў чупрыністы юнак з іскрынкамі ў вачах і задаволена ўсміхаўся.

За вокнамі слаўся асенні змрок нядзельнага вечара. Невялікая класная зала пачатковай школы ў вёсцы Кленікі на Гайнаўшчыне запоўнена народам — моладдзю і дарослымі. Людзі прыйшлі на сустрэчу з нашым маладым паэтам Алесям Барскім. Адбылася яна чацвёртага кастрычніка.

Сустрэчу адкрывае настаўнік мясцовай школы Аляксандар Закройшчык. Сардэчна вітае ён госця. Затым коратка знаёміць прысутных з дзейнасцю БГКТ і Беларускага Літаратурна-мастацкага аб'яднання пры «Ніве».

Вучаніцы Яніна Мікульская, Ліда Арахоўская і Ваня Саковіч, пад гул бурных воплескаў, уручаюць Алесю Барскаму прыгожыя кветкі.

Лірыка Алеся Барскага сустрэлася з вялікім зацікаўленнем слухачоў. Іх рэакцыю можна акрэсліць двума словамі — уважлівая цішыня ў час выступлення аўтара і «бісавыя» апладысменты.

Гэтая сустрэча была адначасова аўтарскай сустрэчай кленіцкіх людзей з сваёй маладзенькай паэтэсай Марысяй Шэшка. Вучыцца яна ў пятым класе мясцовай школы. Яе вершы ўжо не раз друкаваліся ў «Зорцы».

Сваё выступленне пачала яна вершам — «Аўтарам «Руні». Усхваляваны Марысінымі вершамі Алесь Барскі паціснуў руку таленавітай вучаніцы і ўручыў ёй свой букет кветак.

Першая частка сустрэчы закончаная. Алеся Барскага абступілі аматары аўтаграфаў са зборнікамі «Рунь» у руках.

Пасля выступіў мясцовы хор пад кіраўніцтвам Уладзіміра Касцючука. У прыватнасці, усім моцна спадабалася беларуская песня «Вечарком за рэчкаю» ў выкананні Уладзіміра Касцючука і Васі Купрыяновіча. У перапынках паміж песнямі вучаніцы мясцовай школы дэкламавалі вершы аўтараў «Руні».

Пасля закачэння сустрэчы, выходзячы з залы, я нейк яшчэ раз зірнуў на сцэну, дзе на франтоне сцяны, на бела-чырвоным палатне, ўгары было напісана — «Рунь», а ніжэй прышпілена з папяровых літар страфа з верша «Родная мова» Віктара Шведа:

«Паднятая сілай Купалы і Коласа,
Змагла ты правы ўсе свае адстаяць».

Глянуў яшчэ ніжэй на апусцелыя дошкі сцэны і... урэшце зразумеў сэнс жарту таго чупрыністага дзяцюка. Сапраўды, для паэтаў «Руні» знята дзверы з клуні! З праўдзівай клуні. А гэтыя дзверы былі размешчаны на школьных партах. — Вось гэта дык сапраўдная сустрэча паэта з вясковым насельніцтвам.

Мастацкі гуртох у Кленіках запрасіў Алеся Барскага да сябе на гутарку. Паэт упісаўся ў прыгожую хроніку, якую вядзе гурток. Весела і прыемна ішоў час пры лямпачцы віна. Госцю праспявана «Сто лят» і выказана пажаданні далейшых творчых поспехаў.

Але ўжо першыя пеўні заспявалі, час развітацца. А кожнае сяброўскае развітанне дае надзею да наступнай сустрэчы.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Язэпу Казберуку—члену рэдкалегіі „Нівы"—у сувязі са смерцю Маці, шчырыя спачуванні выказвае

Рэдакцыя „Нівы"

„NIWA"

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 1. tel. 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25 89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł. półrocznie — 14 40 zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł. i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienie na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl. 5150 Btk. P-3

Даўно ўсім вядома, што наша дзяржава вядзе барацьбу з алкагалізмам. Гэтая барацьба вядзецца так у інтарэсе ўсяго грамадства, як і ў інтарэсе паасобнага грамадзяніна. Адной з форм барацьбы была дзяржаўная пастанова аб тым, што ў суботу ад 14 гадзіны, у нядзелю і святы, у дні выплат нельга прадаваць гарэлку. Дзяржаўную пастанову нельга парушаць, за гэта пагражае кара.

Аднак у вёсцы Чыжы, вышэй упамянутая пас-

По слядах неапублікаваных матэрыялаў

Гарэлка льецца як вада

танова была парушана. У Чыжоўскай краме гарэлка прадаецца і ў нядзелю. ГС у Гайнаўцы, на просьбу жыхароў вёскі Чыжы, дазволіў, каб крама працавала і ў нядзелю, а прадаўшчыца атрымала выхадны дзень у суботу. Пагэтаму нядзелямі прадаваўся алкаголь. І то не мала. Як нас інфармавалі, па 120 бутэлек гарэлкі і 80 віна.

На вусную інтэрвенцыю нашага журналіста, ГС у Гайнаўцы папярэдзіў прадаўшчыцу ў Чыжах, каб у суботу ад 14 гадзіны і ў нядзелю гарэлкі не прадавала, інакш будзе пакаранай. Спадзяемся, што прадаўшчыца будзе выконваць гэты загад.

Сваёй дарогай вінаваты ў такім выпадку і сам ГС у Гайнаўцы, што не праводзіць належнага кантролю вясковых крамаў. Выпадкі, што прадаўшчыкі па вёсках не выконваюць супроцьалкагольную пастанову сустракаюцца даволі часта. Кантроль над працай вясковых прадаўшчыкоў трэба ўзмоцніць.

(вл)

ДОБРЫ ГАСПАДАР СВАЁЙ ВЁСКІ

Праклінялі раней людзі ў Канюках, Бельскага павета, усё на свеце, і тапіліся ў балоце. Выраашылі ў канцы забрукаваць вясковую вуліцу. Пачалі працу, але ніяк не маглі давесці яе да канца. Не было каму арганізаваць і пакіраваць людзьмі.

Пасля таго, як солтысам быў выбраны грам. Васіль Харытанюк, справы ўпарадкавання вуліцы выйшлі так сказаць з сляпога завулка. Змог ён арганізаваць сваіх аднавяскоўцаў для справы ўпарадкавання вёскі. Звезена гравій, камені, усе з лапатамі выйшлі на працу. Забрукавана вуліцу, пабудавана два цэментовыя масткі.

Зніклі цяпер з Канюкоў бруд, балота і людскія наракані за пагубленыя ў балоце галошы.

Прыемна цяпер пaглядзець на чыстую ўпарадкаваную вёску.

Дапамогу Канецкім сялянам пры ўпарадкаванні вёскі аказала таксама Прэзідыум ГРН у Паўлах, і драгамістр Ул. Міляшкевіч.

У. Г.

ЗЯМЛЯ ПРЫЧЫНАЙ НЯЗГОДЫ

Колькі сямейных непаразуменняў, непрыемнасці, а ў шматлікіх выпадках і бяды, з-за зямлі. Уласніцкае валоданне зямлёй родзіць хцівасць, агрэсіўнасць чалавека. Часта сустракаюцца такія выпадкі, калі сусед з суседам, сваяк з сваяком толькі таму жывуць у нязгодзе, што адзін другому перакасіў або пераараў. Напрыклад у Макаўцы Аляксандр Нікановіч не толькі перакасіў у свайго швагра Адама Стоцкага, але нават моцна яго патурбаваў. Справа пайшла ў суд.

У Койлах брат брату стаў ваўком. Васіль Шпілька судзіцца з родным братам за зямлю. На іх кошт, суд адбываўся ў вёсцы. Шмат хто кажа, што суд і адвакаты мала менш каштуюць братоў Шпількаў, чымсьці зямля, з-за якой столькі бяды.

М. Р

ТАНЦЫ, СПЕЎ, АДПАЧЫНАК...

Асенне-зімовы сезон культурна - асветнай працы ў разгары. Гарадскі аддзел Беларускага таварыства ў Беластоку, як звычай, наладзіў вялікую танцавальную вечарыну, якая адбылася 3 кастрычніка ў святліцы тэкстыльнага завода імя Сержана. На вечарыне прысутнічала звыш 400 асоб.

Многія танцы аркестр выконваў у суправаджэнні эстрадных песень. Кіраваў ім Вальдэмар Зубовіч — гарачы сімпатык нашага Таварыства.

Сяброўская, цёплая атмасфера на вечарыне пакінула добрае ўражанне. Цяпер можна смела сказаць, што такія вечарыны карыстаюцца вялікім поспехам сярод беларускай грамадскасці горада Беластока. Папрэбна іх арганізаваць і надалей.

(ся)

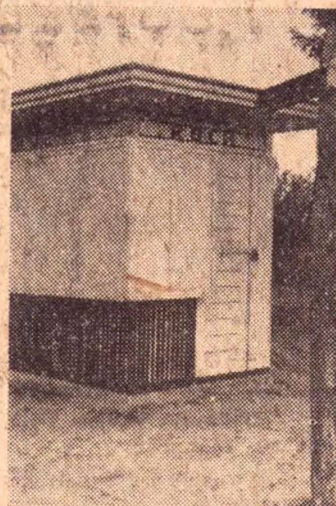

Кіёск «Руху» ў Рагачах.

Фота — В. Баршчэўскі

ЗАЦВІЎ БЭЗ

Прыгожы букет бэзу ў кастрычніку... Прабачце, бэз жа цвіце вясной... але аказваецца, што не заўсёды толькі вясной.

У агародзе селяніна Тамаша Ігнацюка з Канюкоў, Бельскага павета, зацвіў, ужо другі раз у гэтым годзе, корч белага бэзу. На гэтым карчы красуецца прыгожая гронка, абсыпаная беленькімі кветкамі.

У гэтым годзе, пасля працяглай сушы, а затым лажджоў, прырода прыносіць нам шмат нечаканасцяў.

У. Г.

ЧАМУ сяляне з Мілейчыцкай ГРН не хочуць адстаўляць даставак бульбы

Сяляне тых вёсак, якія падлягаюць Мілейчыцкай ГРН, як што год, так і сёлета, абавязковыя пастаўкі бульбы дастаўляюць непасрэдна ў Паканеўскую фабрыку гарэлкі. За дастаўленую бульбу плаціць ім Вандалінскі ПГР, якому падлягае фабрыка гарэлкі. Але зось, нядаўна, сяляне амаль зусім перасталі дастаўляць бульбу. Чаму? Бо ПГР не пераказаў грошай у мясцовую ГКС і сялянам няма каму плаціць за дастаўленую бульбу. Нядбайнасць кіраўнікоў ПГР садзейнічала таму, што план нарыхтовак бульбы ў ГРН Мілейчыцы на пачатку кастрычніка выкананы ўсяго толькі на 10 прац. Людзі чакаюць на належныя ім грошы і не дастаўляюць больш бульбы.

Хто будзе за гэта адказваць?

(вб)

АБМЕН ПАРТБІЛЕТАЎ

У сучасны момант на ўрачыстых партыйных сходах уручаюцца новыя партбілеты. Члены ПАРП абмяркоўваюць сваю далейшую дзейнасць, ацэньваюць дагэтуляшнюю працу. Новыя партбілеты атрымалі ўжо члены ПАРП у Белавежы, Курашаве, Нарве і іншых партарганізацыях Гайнаўскага павета.

Х. М.

Рагачоўскі «РУХ» без руху

Жыхары Рагачоў былі вельмі задаволены, калі прадпрыемства «Рух» у Сямяцічах паставіла на вуліцы вёскі новенькі кіёск. Гэта ж надта выгадна людзям. Тут і свежую газетку можна купіць (жыхары Рагачоў цікавяцца, што дзеецца на шырокім свеце) і папяросы, і запалкі, і шмат іншых дробных рэчаў, неабходных у штодзённым жыцці кожнага чалавека.

Адным словам у Рагачоўскім «Руху» быў сапраўдны рух. Кліентаў было заўсёды пад дастаткам і абарот кіёска быў нядрэнны.

За няцэлы месяц працы прадаўшчыца Юля Цыркун зрабіла ў ім абарот на звыш 6 тысяч злотых.

Але вось, з прычын асабістых, Юля Цыркун пакінула працу, а Рагачоўскі «Рух» ужо 3-ці месяц стаіць без руху. На дзвярах вісіць замок. Няма каму прадаваць. Як доўга ён будзе так стаяць, гэта залежыць толькі ад рухлівасці працаўнікоў Сямяціцкага прадпрыемства «Рух».

УЗНАГАРОДЫ ЧАКАЮЦЬ

Месяц кастрычнік. ПКО арганізавала вялікую акцыю прэміявання ашчадных укладаў.

На ўзнагароды для ўладальнікаў ашчадных кніжак, якія прымуць удзел у гэтай акцыі, ПКО прызначыла 1 мільён злотых.

У акцыі прэміявання можа прыняць удзел кожны, хто задэкларуе ў кастрычніку, што уплачваемая, або ўкладзеная ўжо сума, цалкавіта або часткова не будзе падымацца з кніжкі на працягу 3-х месяцаў, ад дня падпісання дэкларацыі.

Задэклараваныя да прэміявання сумы не адбіраюць права карыстацца ашчаднай кніжкай. Азначае гэта аднак, што ўклад на ашчаднай кніжцы не павінен паменшыцца на працягу 3 месяцаў задэклараванай сумы.

Усе людзі мараць цяпер аб тым, каб мець магнетафон, а я вам, міленькія, скажу коратка і проста: не цярплю магнетафонаў. Гэты апарат — чартоўская вынаходка якая паграджае нам вялікімі непрыемнасцямі.

МАГНЕТАФОНЫ

Прасцей кажучы, магнетафоны могуць нам сесці ў самыя пячонкі, калі мы сваечасова не прымем належных мер. Адно толькі добра — дарагаватыя і пагэтаму не атрымаюць у нас шырокага распаўсюджання. Ой, людцы добрыя, каб гэтак і вечна было.

Уявіце сабе, даражэнькія, такое: баба вышла з хаты. Чалавек збіраецца адпачыць ад сямейнага шчасця, а тут дзесьці знаёмы голас бурчыць:

— Чаго, чорт пухлы, лазіш па хаце ў брудных ботах! Ці мала я намучылася прыбіраючы за табою?! По-о-пел з папяросы не трусі на падлогу, лепш лоб пасып сабе ім, бісурман беспрасветны. Чысты абрус накрыла, а ты, антыхрыст, брудныя лапы на стол сунеш...

Зразумела чалавек на чэцвярынках лазіць па хаце, шукае адкуль голас нясецца, але ці знойдзеш тое, што баба схавае?..

Або возьмем такі выпадак: надумаў сямейны чалавек крыху пазабаўляцца. Падшукаў на баку сяброўачку, вечарок з ёю правёў, а наранку каханая такую размову заводзіць:

— Надумала я, коцік, з табою не разлучацца. З жонкай развод возьмеш, а на мне ажэнішся.

Ад гэткіх слоў у чалавека зімны пот выступіць на лоб. Другая жанячка не ўсміхаецца. Да жонкі і дзяцей прывязанасць такая... Намагаешся даказаць, што жаніцца не можаш — здароўе не дазваляе і сляпая кішка неўпарадку.

А сяброўачка заяўляе.

— Тады прыдзецца з тваёй жонкай пагаварыць.

З гэтымі словамі выцягвае з-пад ложака магнетафон і той пачынае маім голасам:

— Ах, кошачка ты мая, дарагая, ты адна мне такая любая, што і жыць без цябе не магу. Гляджу я на цябе, ластавачка ты мая, як на сонейка яснае. Скусіў мяне нячысцік жаніцца на гэтай карове...

Вось вам, людзенькі, такая прыемнасць гадкай робіцца з-за... магнетафона.

Або яшчэ іншы прыклад: сабралася мужчынская кампанія на чарачку. Вядома, ад «градусаў» языкі развязваюцца. У дзень выплаты прыходзіць да вас сябра па бутэльцы і адвёўшы вас у зацішны куточак пачынае:

— Давай выплату да граша...

— Ты што, розум пагубляў, — здзіўляецеся. А гэты гусь чамаданчык адкрывае і магнетафон пачынае гаварыць вашым голасам:

— Дырэктар у нас свіння свіннёй, сваякам памагае, а на апошніх і пляваць не хоча. Пры першай лепшай магчымасці я гэтага не сцярплю, прытру яму рогі...

Нічога іншага не застаецца, як выцягнуць грошы і запхаць глотку магнетафону.

Як сабе хочаце, дарагія чытачы, але ў маім разуменні магнетафон — гэта сем пакаранняў егіпецкіх.

ЛЕПШ

— Пазыч мне 100 зл. — звяртаецца Васіль да сябра. Той не адказвае.

— Чаму нічога не гаворыш?, — пытае Вася абражаны.

— На што, лепш я буду вінаваты табе адказ, чым ты мне сто злотых.

НАША ПОШТА

ЧЫТАЧ М. К. ПЫТАЕ: «Што будзе за сотні год, калі лік насельніцтва далей будзе так узрастаць, як дагэтуль?»

— Па-нашаму нічога страшнага. У крайнім выпадку станем хадзіць сабе па галовах, а ў трамваях і аўтобусах будзе людзей, што селядцоў у бочцы. У радах нарадовых, па-цяперашняму, будуць стаяць чэргі за памяшканнямі. Ды хіба мы да гэтага не прызвычаены?! Мы, асабіста за сотні год толькі ў госці на зямлю думаем прыязджаць.

ЛЯВОН ЦВІК З БЕЛАСТОКУ: «Я атрымаў кватэру ў цэнтры горада. Ноччу не магу заснуць ад грукату машын і іншых матораў. Пакуль прызвычаюся пройдзе некалькі месяцаў. Можа звярнуцца ў прэзідыум аб замену кватэры?»

— Гэтых «некалькі месяцаў» паспрабуйце правесці на вёсцы, калі не можаце вытрываць у новым памяшканні. Нам здаецца, што бяссонніца напала на вас хутчэй ад радасці, што атрымалі кватэру, чым ад грукату машын.

С. П. — ЗАГАДЧЫК ПРАДПРЫЕМСТВА: «Мы рэалізуем шырока разгорнутую праграму ашчаднасці. Не ўяўляеце колькі гэта нас каштуе. Як рэалізаваць паднятую праграму, каб вынікі былі сапраўды паспяховыя?»

— Не вельмі ведаем, чым плаціце за ашчаднасць, што яна вас так многа каштуе: калі ўласнымі нервамі супакойцеся, паважаны, абавязкова супакойцеся; калі грашыма прадпрыемства — змяніце працу. Не адно сэрца будзе вам вельмі ўдзячным за тое.

БАЦЬКА ПЕРАХІТРЫЎ СЫНА

Аднойчы малады хлапец, які быў сафістам, вярнуўся дамоў і яны селі з бацькам да абеду. На абед падалі яйкі. Калі на талерцы засталося толькі тры яйкі сын кажа:

— На гэтай талерцы пяць яех, бо дзе ёсць тры, там ёсць і два, а два і тры даюць разам пяць.

Тады бацька кажа:

— У такім выпадку я вазьму і з'ем гэтыя тры, а ты бяры гэтыя два.

ВЯСКОВЫ ГУМАР

Да гаспадара, які гнаў самагонку, аднойчы нечакана зайшоў міліцыянер. Калі ўбачыў 20 літраў самагонкі, аж за галаву схапіўся і пытае:

— Каго вы будзеце паіць, нагнаўшы столькі самагонкі?

— Таго, хто ў мяне яе знайшоў, — адказаў гаспадар.

Прыслаў

А. ПРАКАПЮК

з Трывежы, пошта Ласінка

ПА ШЧЫРАСЦІ

Жонка: — Ізноў вяртаешся з рэстарана.

Муж: — Вядома, увесь час не буду там сядзець.

РЭЧНЫ ПАЧАТАК

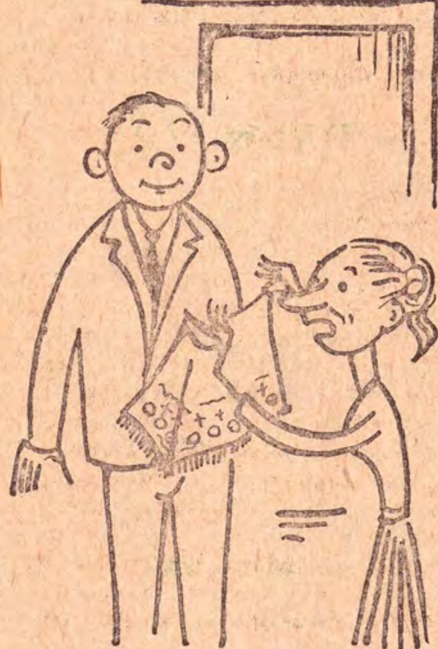

Сварлівая, заўсёды нездаволеная жонка аглядае хустку, якую муж ёй купіў, і гаворыць:

— Ты ніколі нічога добрага мне не купіў, заўсёды выбіраеш — найгоршае.

— Нічога не зробіш, дарагая, — такім я ўжо быў, калі з табою жаніўся.

ДОБРЫ СПОСАБ

Да маці прыбягае 7-гадовы Міхась і гаворыць:

— Мама, ведаеце, у дзежку з малаком упала мыш?

— А Божа, — заламала рукі маці.

— Але не турбуйцеся мама, я ўжо зрабіў так, што яна больш ніколі туды не палезе.

— А што ж ты зрабіў?

— Кінуў у дзежку ката.

ПРАЎДУ ГАВАРЫЎ

— Ты злыдуху, — крычыць жонка на мужыка, — гаварыў, што ідзеш да швагра, а пайшоў у карчму...

— Я праўду гаварыў. Пайшоў да швагра, але што ж меў зрабіць, калі швагер быў у карчме.

ЗДАЕЦЦА.

— Што гэта ты, Андруша, жаніцца надумаў?

— Ды не, толькі чытаў у газеце, што жанатыя даўжэй жывуць.

— Плюнь ты! Гэта ім толькі жыццё такім доўгім здаецца.

НА ПОШЦЕ

— Слухайце, — гаворыць паштовы служачы да жанчыны, — ваш ліст даволі цяжкі, трэба наклеіць яшчэ адну марку.

— То тады, паночку, ён будзе яшчэ цяжэйшы.

У АПТЭЦЫ

Малы Колік прыйшоў у аптэку і кажа:

— Пане аптэкар, прадайце мне солі глаўберскай!

— Для чалавека? — пытае аптэкар.

— Не, для цёткі!

ЧАМУ НЕ...

Памёр дырэктар аднаго з прадпрыемстваў. У праўленне рабочага калектыву ставіўся нейкі чалавек і гаворыць:

— Я хачу заняць месца памершага.

— Не маю нічога супроць — адказвае яму сакратар праўлення, — калі толькі магільшчык згодзіцца.

Прыслаў

СТ. КАМІНЬСКІ

Беласток

ЯКАЯ КАРЫСЦЬ

Дзеці ў школе вывучаюць хатніх птушак.

— Якую карысць маем з гусей? — пытае настаўніца.

— З гусей маем тлушч — адказвае Зоя.

— Добра, а што яшчэ? — скажы Грыша.

— Мяса, — адказвае той.

— Добра, што яшчэ, скажа Саша?

— Яшчэ... яшчэ...

— Як ідзеш спаць, то што маеш у ложаку?

— Блохі!

МАРЫ

Ішоў мужык у чыстым полі і ўбачыў спячага зайца. Ён стаў, падумаў і кажа:

— Гэтага зайца я заб'ю прадам і куплю свінячку. Свінячка гэтая будзе мела дванаццаць парасят, а гэтыя дванаццаць парасят яшчэ па дванаццаць. Тады палову прадам і ажанюсь. У мяне будзе два сыны Грышка і Мішка. Тады буду сядзець толькі ў акне і любавацца іх працай ды пакрыкваць! Эй, Грышка і Мішка!

Спалоханы заяц сарваўся і ўцёк.

МІКОЛА БЕРАЗАВЕЦ